

ОПИТ ЗА ПРАВОСЛАВЕН ПОГЛЕД ВЪРХУ ХОМЕОПАТИЯТА

Този анализ е диалог преди всичко със самата мен в търсене на основания да се доверя на хомеопатията, но да се доверя не само като пациент, а и като православен християнин. Повече от 2 години, понякога настойчиво, понякога не толкова, се опитвах да намеря отговор на въпроса: оправдано ли е за един вярващ човек да прибегва до хомеопатичния метод на лечение. Именно дали е оправдано, дали е спасително за него, а не просто дали е достатъчно ефективно.

Опитах се да проуча въпроса от всички страни: какво казват хомеопатите за методите си и за резултатите от прилагането им, какво пишат в трудовете си теоретиците на хомеопатията; да говоря с хора, които са се лекували или се лекуват по този начин; да проуча дали съществуват научни експерименти, изследващи това лечение; допитвах се до свещеници. И разбира се, както винаги, когато се анализира толкова спорен въпрос, мненията се простираха от пълен скептицизъм до най-възторжено одобрение.

Проблемът е в това, че не намерих еднозначно и категорично мнение по този въпрос в православните източници, не получих и окончателен отговор от свещениците. На много места срещнах одобрително отношение към това лечение с препоръка за “внимателното” му използване. Но какво означава “внимателно” и кой трябва да прецени докъде и как може да се използва този алтернативен на съвременната медицина метод. Защото, ако това е само различен метод, може би няма толкова голямо значение, ако човек прибегва до него. Всъщност хомеопатията не е просто опонент на съвременната медицина. Тя е и специфична философия, която носи в себе си особен поглед върху света и човека. И макар хомеопатичните школи и отделни хомеопати да внасят корекции в тази философия, като цяло всички те се основават на няколко главни принципни положения. И трябва да се реши именно това, доколко тези възгледи за човека и света са съвместими с православието.

Ето как характеризират хомеопатите своя метод:

1. Хомеопатията е холистична практика. Според нея човек функционира на 3 нива – физическо, емоционално и умствено. Целта ѝ е “постигане на равновесие в човешката енергийна система и в нейното взаимодействие с природата”.
2. Хомеопатията работи на принципа на подобие, който гласи: “подобното се лекува с подобно”, т.е. болестта се лекува със същото вещество, което предизвиква симптомите ѝ при здрав човек.
3. Лекуват се не симптомите, а се търси причината за тях. Те само насочват към “първопричината” за болестта, която трябва да се отстрани.

Сега нека да разгледаме и въпроса как възприемат хомеопатите класическата “алопатична”¹ медицина. Те отричат напълно някои от съвременните методи на профилактика и лечение: ваксинирането, лечението с антибиотици, оперативния метод. Освен това лекарствените средства, които използва хомеопатията, се различават твърде много от тези, които се прилагат в общоприетата медицинска практика. За всяка болест, според тази

---

1. Според хомеопатията алопатична е медицината, която третира симптомите с лекарства, които ги премахват в преследване на ефект в организма, обратен на симптома.

алтернативна медицина, съществува едно единствено вещество, което може да окаже лечебен ефект. То отговаря не само на симптоматиката на болестта, но и на цялостната личност на пациента. Минимална част от него се разтвива на прах или се разрежда с вода многократно, докато се получи необходимата доза, която е хиляди до милион пъти по-малка от първоначалното количество. Трябва да се отбележи, че понякога в резултат на разреждането не остава дори една молекула от изходното вещество в крайния продукт. Според хомеопатите това не пречи на лечебното въздействие на препарата. От гледна точка на научната медицина обаче, в лекарствените средства на хомеопатията отсъстват вещества с фармакологична активност и положителното им влияние, когато то е налице, е резултат на плацебоекфект² или на специфичната психотерапевтична помощ на лекаря-хомеопат.

За да определи единствено подходящото лекарство, хомеопатът провежда с пациента обстойно интервю, чрез което получава изчерпателна информация за него в много насоки:

- какви са характерът, темпераментът, личността на пациента;
- всички негови оплаквания /и соматични, и психични/;
- начин на живот – сън, хранене, вкусови предпочитания, усещания, навици;
- минали заболявания и наследствени предразположения;
- жизнен тонус.

Хомеопатичното интервю трае понякога до 2 часа и не е аналогично на разговора между лекуващия лекар и пациента при медицинския преглед. Това, разбира се, е в ущърб за медицината и в “плюс” за хомеопатията, защото подробното вникване в оплакванията, навиците и личността на пациента води до по-добра диагноза и до по-резултатно лечение и има определен психотерапевтичен ефект. Но въпреки че за облекчаването на някои от оплакванията на хората са достатъчни добра дума, внимание и състрадателно отношение, за много други са необходими изпитаните “класически” методи на лечение – лекарствен или оперативен и то без протакане или отлагане.

Всъщност, между противоположните на пръв поглед хомеопатия и алопатична медицина съществува пряка, макар и не съвсем явна, връзка: желанието на съвременния човек за “безсмъртие”, за безпроблемен, необременяван от болести и недъзи, живот. От Втората световна война насам, заедно с напредъка на медицинските технологии, се пропагандира нов поглед към човешкото здраве и се правят непрекъснати опити човешкия живот да се удължи. Никога до сега светът не е бил толкова запленил от “идеала” на вечната младост и никога до сега този идеал не е изглеждал така достъпен и осъществим. Козметиката и задържащите стареенето средства, пластичната хирургия, присаждането на органи, клонирането, животоподдържащите апарати при клинична смърт... Всичко това е есенцията на опитите на човечеството да се пребори със страха си от болката и смъртта, техническото измерение на култа към собственото здраве.

И макар свръхмодерните технологии да нямат нищо общо с методите на хомеопатията, в стремежа си на всяка цена да премахне страданието, тя се доближава много повече до съвременната медицина, отколкото изглежда при пръв прочит. Да, подходът и средствата се

---

2. Плацебо-ефект е действието на т.н. индиферентен, празен препарат. За ефекта, който се постига посредством психически механизми, допринасят опаковката на препарата и предписването му от лекар. Явлението е познато отдавна, но се изследва системно след 1946 г. То се включва /и при изследване на хомеопатичните средства/ в двойно слепите опити, при които нито лекарят, нито пациентът познават препарата, съдържащ ефективното вещество. Речник по психология, София, 1989, стр.364

различават, но желанието да се удовлетворят нагласите на съвременните хора е едно и също. В този смисъл погледът им върху човека и живота е еднакъв. А схващането им за болестта като зло само по себе си заедно с отхвърлянето на греха в повредената човешка природа, са тези презумпции, които правят възможно неистовото обгрижване на човешкото здраве. За повърхностния наблюдател хомеопатията се различава от съвременната медицина, защото е скептична към нейните нововъведения и защото не приема терапевтичните ѝ методи. Но ако се опитаме да вникнем по-дълбоко, ще разпознаем същия копнеж за премахване на болестта, без да се признават и отстраняват истинските причини за нея – злото и греха.

Пиша това, без да съм докрай правдива, съзнавайки, че като страничен наблюдател е прекалено лесно да бъде категорична. Когато става дума за абстракциите “човек” и “човечество”, подобна категоричност се промъква бързо, почти незабелязано. Но щом погледнем очите на страдащия човек до нас – очите на собственото ни дете, на родителите, на любимите хора и почувстваме мъката им, за да я премахнем, сме готови да използваме всяка възможност. И е трудно, много трудно да не пожелаем повече от всичко на света тяхното оздравяване. Защото болката на хората, които обичаме може да ни разяжда повече от нашата собствена. Тогава какво да правим? Нима са позволени всички наши опити да спестим мъките от болестта на хората, които са ни скъпи? Защото, ако се опитаме да лекуваме с всички възможни средства и на всяка цена, можем да навлезем там, където не сме допуснати – в тайните на живота; да се намесим там, където само Бог има право да бъде – в тайните на битието.

Не съм против науката, нито против откритията и изобретенията. По косвен начин те също потвърждават Божието величие, защото отново и отново ни карат да се възхищаваме от делото на Твореца. Но когато тези открития се промъкват като крадец с желанието си да сътворят “чудеса” без Господа, може би трябва да се замислим.

И все пак официалната медицина, макар и материалистична като нагласа, не се опитва да дава собствени обяснения на глобалните причини за възникването на болестите. Тя подхожда към недостъпното за нея с нужния за случая респект и не излиза извън границите си. И тъй като е емпирична наука, в рамките на материалното тя е, разбира се, и необходима, и полезна.

Но за разлика от нея хомеопатията прави опити да обясни човешкото естество, претендирайки, че лекува цялостния човек, а не единствено болестта, че отстранява и причините, а не само симптомите. Нейните пантеистични, биоенергетични и дори окултни обяснения за света и мястото на човека в него, меко казано, озадачават днес - в XXI век. Но главният проблем е друг: възможно ли е един християнин, който вярва, че Бог е Творецът на вселената и Спасителят на човечеството, че сътвореният, но съгрешил човек е наказан със страдания, болести и смърт и че грехът е “развалил” природата му, че Бог е поел върху себе си греха и смъртта и е изкупил човечеството, допустимо ли е именно вярващият в това да приеме чрез хомеопатичното лечение и идеята, че “хомеопатията ни прави по-творчески, защото ни свързва с любовта, а тя – с Висшето ни Аз, с Извора, с духа”? “И когато тази връзка е възстановена, всеки от нас започва да изпълнява по оптимален начин мисията, която има, усещайки се част от цялото. Тогава човек се чувства хармоничен, активен и постоянно щастлив. Той е във връзка с Вселената.”³ – нима това подхожда на надеждата ни, че ще бъдем с Господа и светиите Му, но само ако делата ни тук на земята са достойни да ни бъде даден

---

3. Цитатите в текста са от “Хомеопатията – наука и изкуство”, Сборник от доклади от първа национална конференция по класическа хомеопатия, 1999 г., стр. 55

раят?

Здравето е дар от Бога. Не случайно се молим и молим на всяка ектения “о здравии и спасении”. Нещо повече – посягането към собствения живот, умишлената вреда на здравето и дори пренебрежителното отношение към този голям дар - са грехове. Всички ние знаем какво изпитание е болестта за телесните и за душевните ни сили, а и за връзката ни с Господа. Понякога заболяването издига и облагородява, но също толкова, а може би и по-често, ни кара да роптаем, да се отчайваме. Да се лекуваме не е забранено, дори е необходимо, а когато от нас зависят други хора, е задължително. Само в много редки случаи, когато човек е призван от Господа, той може да отхвърли средствата на медицината и да носи кръста на страданието и болката, без да се лекува. Бог е давал сили на някои от своите светии да се подвизават в недъзите и болестите си, но за нас, обикновените християни, е запазил облекчаването на страданията чрез лечението.

Болестите са тясно свързани с повредената природа на човека. Те са следствие на първородния грях и на индивидуалните грехове на всеки отделен човек. И макар да има случаи, в които болестта се дава на праведни и свети хора като изпитание или като начин да се прояви Божията сила, тя почти винаги е последица от греховния ни живот. Редно е, когато един християнин се разболее, да потърси първо Божията помощ, да се помоли, изповяда и причасти. При това положение на нещата приемането на съмнителната идеология на хомеопатията изглежда твърде странно. Вероятно някои хора смятат, че могат да се възползват от нейните средства, без да споделят възгледите ѝ. Но такова разграничение е невъзможно, защото философия и практика са взаимно обвързани. Все едно да влезеш във водата и да твърдиш, че оставаш сух. А когато става дума за православен християнин, който е лекар-хомеопат, може би се касае за объркване или недоразумение. Нелогично е човек, “прегърнал” идеите на хомеопатията, да твърди за себе си, че приема Господа и живее с Него.

И така, обобщавайки казаното до тук, може да се направят следните изводи:

1. Положителният ефект на хомеопатията все още не е научно доказан.
2. Желанието за съхраняване на здравето на всяка цена е в несъгласие с православното разбиране за болестите като изпитание.
3. Идейната платформа на хомеопатията, по същество пантеистична, е противна на християнския възглед за света и човека.

И ако сега отново се запитаем – спасително ли е за нас като православни християни да прибегваме до хомеопатичните средства на лечение, мисля, че отговорът е категоричен – **НЕ!**, независимо от това колко съблазнително и изкусително са ни представени те и колко “безнадеждно” е нашето пребиваване в болестта.

Защото какво струва животът без Господа и можем ли да сме истински живи, здрави и щастливи, извън Него. Такъв живот е химера. “Надеждата”, която ни дават новите методи за лечение, включително и алтернативните, лишава християните от смирението, което идва с приемането на болестта. Нашата истинска надежда е другаде, при Господа и именно когато всички лечебни средства са се провалили, Бог ни помага да проумеем себе си и болката си, да се смирим и да се положим в Неговите ръце – безрезервно и докрай. И тогава, когато сме изчерпили своя човешки арсенал, остава последното ни Упование, последното ни Пристанище – Господа – пределното, окончателното...

13. 10. 2003 г.

Маргарита Бонева-завършила психология и богословие